

ORZULAR DIYORIGA SAFAR

Tursunbayeva Xusnora

Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika

Universiteti II kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Islom dinining markazi bo'lmish Makka va Madinaga tashrif buyurgan yevropalik tadqiqotchi Richard Byortonning sayohat va sarguzashtlari haqida ma'lumotlar aks etgan

Kalit so'zlar: Makka, Haj, Sir Richard Frensis Byorton, "The Pilgrimage to Al-Madinah and Meccah"

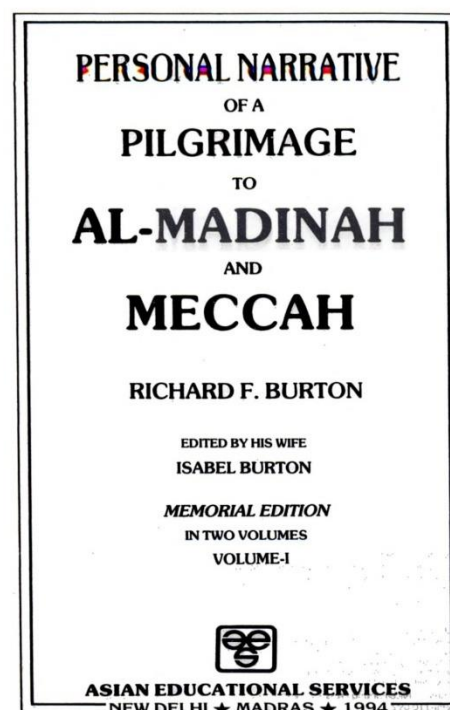
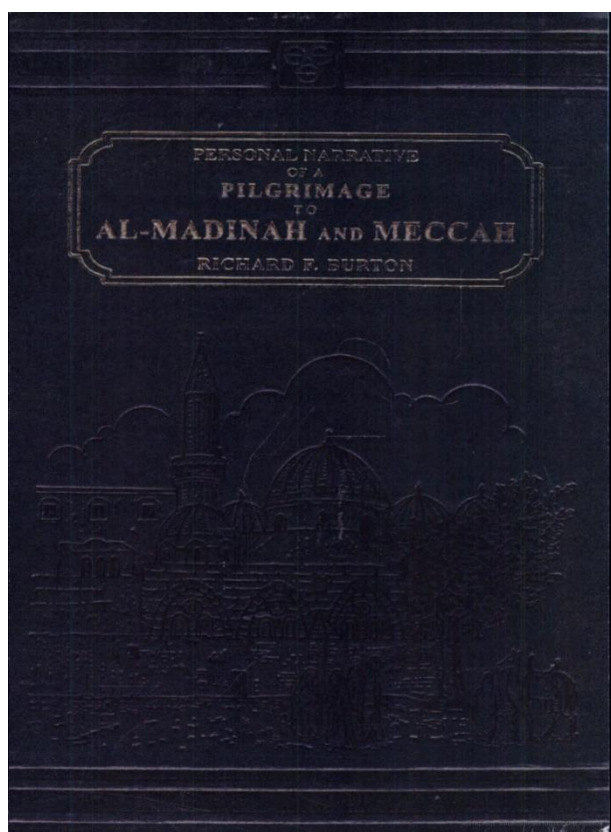
Asosiy qism:

Islom dinining eng muqaddas Makka shahri Saudiya Arabistoni qirolligida joylashgan. Musulmonlar uchun muqaddas shahar sifatida uning ahamiyati Islom dinining asoschisi Muhammad (s.a.v)ning tug'ilgan joyi bo'lib qoladi. Muhammad (s.a.v) 571- milodiy yilda Jidda shahrining Qizil dengiz bandargohidan taxminan 50km uzoqlikda joylashgan Makka shahrida tug'ilgan. 622-yilda hijrat sabab Madinaga ketgan.

Islomning asosiy tamoyillari va farzidan bo'lmish Haj amali, ziyorati ushbu Makka shahrida bo'ladi. Hajga boradigan islomiy taqvimning so'nggi oylarida musulmonlar Makkaga keladi. Saudiya hukumati tomonidan tashrif buyuruvchilarning bu oqimi katta logistic rejalashtirishni talab qiladi. Shahardagi mehmonxona va boshqa xizmatlar hojilarning chegarasi bo'ylab cho'ziladi.

Saudiya Arabistoni sayyohlarga yopiq bo'lib, Makkadagi barcha musulmon bo'lmaganlar uchun cheklovlar mavjud. Yo'l bloklari shaharga olib boradigan yo'llar bo'ylab joylashgan. Makkai mukarramaga tashrif buyurgan eng mashhur voqea 1853-yilda britaniyalik tadqiqotchi Sir Richard Frensis Byortonning tashrifi edi. Sarguzashtlarga bo'lgan muhabbatidan kelib chiqqan holda, Byorton hududni o'rganish uchun Qirollik geogragik jamiyatidan ruxsat oldi. Ost-Indiya kompaniyasi rahbarlaridan armiyani tark etish uchun ham ruxsat oldi. Sind yarimorolida o'tkazgan vaqtida u Makka va Madinaga borishga puxta tayyorgarlik ko'ra boshlagandi. Uning Hindistonda o'tkazgan 7 yillik vaqti musulmon xalqining urf-

odati va hatti-harakatlari haqidagi bilimlarini kengaytirdi. Aynan shu sayohat 1853-yilda uni mashhur qildi. U buni Sind musulmonlari orasida yurganida rejalashtirgan, qattiq sinovga astoydil tayyorlik ko'rgan edi. Musulmonga o'xshab qolish uchun u tashqi qiyofasini o'zgartirdi va hattoki sunnat qildi. Byorton o'zining shaxsini yashirish yo'l va usullarini, jumladan patanlar ya'ni zamonaviy pashtunlar tomonidan qo'llaniladigan nutqning aholi qulog'iga xos bo'lmagan nutqini o'zlashtirdi. Byortonning Makkaga boradigan yo'li xavfli edi, hattoki u qaroqchilar hujumiga ham uchragandi. Haj uni Hoji unvonini olishga va yashil salla kiyishga musharraf qildi. Amalga oshirgan sayohati haqidagi hisobotini **"The Pilgrimage to Al-Madinah and Meccah"** asarida yoritdi. Byorton Makka va Madinaga yashirincha kirib, tiriklayin qaytib kelgan birinchi yevropalik emas edi, ammo uning zamonidagi u kabi Makkaga qizizqqan tarixchilarning asarlari va sarguzashtlari uning asari va sarguzashtlari singari qiziqarli bo'lmasa kerak. Uning "Al-Makka va Madinaga ziyorat" asari juda mashhur bo'lib, bu asarda u Islom dinidagi urf-odatlar, ibodatlariga ham boshqa dinlar kabi hurmatda, al-Madina xalqiga, ularning e'tiqodiga hurmat ko'rsatilishi kerak deb hisoblardi.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. A.Hasanov "Islom tarixi"
2. <http://historicaldis.ru>
3. www.livelib.ru
4. britannica.com

